

middel van koeriers oproepen voor een bidstond in de kerkeraadskamer van de Martinikerk die 'op de avond van de verbijsterende rode mei' gehouden werd; verscheidene hoogleraren waren mede aanwezig.

'Buiten ronkten de motoren van vliegmachines en legerauto's en als zo nu en dan het gedaver een weinig temperde, drongen tot ons flarden door van het Wilhelmus en van andere vaderlandse liederen, afkomstig uit een Duitse propaganda-auto die de zeer wonderlijke opdracht had, ons tot de overtuiging te bewegen dat de bezetters niet als vijanden maar als vrienden gekomen waren.

De bidstond werd geleid door professor Aalders. Bleek, bewogen stond hij achter de kathedraal. Nooit zullen degenen die daar waren, zijn woorden vergeten: 'Ik ben wel bang maar niet angstig. Voor u ben ik bang, niet voor mij. Want het is niet zo erg wanneer een herfstbloem sterft door een vroege nachtvorst, het is wèl erg wanneer een lentebloem sterft door een late nachtvorst.'¹

Eerder op de dag waren twee vooraanstaande joodse figuren uit Groningen naar het westen gevlucht: de rector van het stedelijk gymnasium, dr. M. Engers, en de Groningse hoogleraar in de wijsbegeerte, prof. mr. Leo Polak; wij komen op die laatste in volgende delen nog terug. Dr. Engers had 's morgens vroeg getracht, per auto te ontkomen. Vergeefs! Alle auto's waren door de militairen gevorderd voor de terugtocht naar de Afsluitdijk. Dr. Engers was er (als zoveel Joden) zeker van, dat hij onmiddellijk door de Duitsers gearresteerd en naar een concentratiekamp gezonden zou worden – niettemin droeg hij 'met bewonderenswaardige rust' de leiding van zijn school aan de conrector over.

'Op het gymnasium kreeg hij bericht dat er nog een kans was om te ontsnappen. Samen met prof. Leo Polak en familie zijn dr. Engers en de zijnen toen eerst per fiets en vervolgens met een autobus gevlucht met het doel om achter de Waterlinie, waarvan wij Nederlanders zoveel verwachtten, te komen. In Genemuiden kon een sleepbootje worden gehuurd, daarmee werd het IJsselmeer overgestoken. 's Avonds laat werd Amsterdam bereikt.'²

Wellicht zijn anderen op overeenkomstige wijze ontkomen – wij hebben er geen nadere bijzonderheden van. Met name sinds de achttiende eeuw bestonden er joodse bevolkingsgroepen in tal van gemeenten in de noordelijke provincies. In de provincie Groningen alleen woonden meer dan vijfduizend joden. De intocht der Duitsers vervulde hen met ontzetting. Maar

¹ D. ter Steege in: *Het nevelgordijn opgetrokken. De classis Rotterdam der Nederlands-Hervormde kerk tijdens de oorlog* (1946), p. 50. ² (Gemeente Groningen, Praedinius gymnasium) P. J. van Herwerden: *Gedenkboek van het stedelijk gymnasium te Groningen, 1847-1947* (1947), p. 131.